

TEZAUŢĂ LITURGICĂ
17 DECEMBRIE
SF. IUSTIN POPOVICI

VIATA
SF. PROROC
DANIEL

*

SF. TREI TINERI
ANANIA, AZARIA
ŞI MISAIL

BELGRAD, 1977

Архимандрит ЈУСТИН Поповић

ЖИТИЈА СВЕТИХ

17. ДЕЦЕМБАР
ЖИТИЈЕ СВЕТОГ ПРОРОКА ДАНИЛА

и с њим светих трију младића
АНАНИЈЕ, АЗАРИЈЕ и МИСАИЛА

СВЕТИ пророк Данило беше од царског племена Јудина. Када Навуходоносор^[1] разори и оплени Јерусалим, тада и Данило, као дечак, би одведен у ропство заједно с Јудејским царем Јоакимом и мноштвом других Израиљаца из Јерусалима у Вавилон. Тамо се он још у младости прослави Божјим даровима; нарочито када мудро изобличи неправедне и безаконе судије Јудејске и избави од смрти невину Сузану.

У то време Јевреји који се налажаху у ропству Вавилонском имађаху два старца – судије, које они изабраше да расправљају њихове међусобне размирице. У одређене дане ови старци долажаху у дом угледног и богатог човека Јоакима и пресуђиваху међу браћом размирице. Јоаким имађаше жену, по имену Сузану, кћер Хелкијеву, која беше веома лепа и богобојажљива. Родитељи њени, људи праведни, беху своју кћер васпитали по закону Мојсијеву. А

ова два старца беху људи безаконити: под видом суда они твораху неправду, те се на њима испуни реч Господња: „изиђе безакоње из Вавилона од старца судија“.[2]

Ова два старца свакодневно посматраху Сузану где улази у башту свога мужа и одлази отуда, и у њима се појави похота према њој. И развратише они ум свој и скренуше очи своје да не гледају у небо и да не спомињу праведне судове. Али не откриваху један другоме страст своју, пошто се стиђаху обелоданити то. Сваки је од њих тражио згодну прилику за задовољење своје страсти. И једном они рекоше један другоме: „Хајдемо кући, јер је време ручку“. И изишавши они се растадоше. Но при повратку они се поново среташе на истом месту; и распитујући један другог о томе, они признадоше један другоме страст своју. Тада се они договорише да заједно вребају згодну прилику и нађу Сузану саму. И трећег дана Сузана, као и обично, уђе у башту само са две служавке, са намером да се окупа пошто беше врућина. У башти не беше никога, сем два старца који се беху сакрили и мотраху. Сузана рече служавкама: Донесите ми уље и сапун, и затворите баштенска врата, да се окупам.

Служавке тако и поступише: затворише врата и одоше, не приметивши прикривене старце. Кад

оне отидоше, оба старца устадоше, приђоше к Сузани и рекоше: Ето, врата су баштенска затворена и нико нас не види, а ми те желимо. Стога пристани на наш предлог, и буди с нама. Не пристанеш ли пак, ми ћемо сведочити противу тебе да је с тобом био младић, и да си због тога одаслала од себе своје служавке. – Сузана зајеца и рече: У тескоби сам страховитој: ако учиним што предлагете, смрт ми је; не учиним ли, нећу избећи од ваших руку. Боље је за мене не учинити то и пасти у руке ваше, неголи сагрешити пред Богом. И повика Сузана на сав глас; повикаше такође и старци против ње. И један отрча и отвори баштенска врата. А када они што се налажаху у кући чуше вику из баште, дотрчаше у башту кроз задња вратанца, да виде шта се догодило Сузани. А када старци рекоше речи своје, слуге се Сузанине постидеше веома, јер се никада тако што није рекло о Сузани. Сутрадан, када се народ сабра к Јоакиму, мужу Сузанином, дођоше и оба старца пуни зле замисли против Сузанае: да је предаду на смрт. И рекоше старци пред народом: Пошаљите по Сузану, кћер Хелкијеву а жену Јоакимову. – И послаше. И дође Сузана, и родитељи њени, и деца њена, и сви рођаци њени. А Сузана беше врло млада и веома лепа. Безаконици наредише

да јој открију лице, пошто беше покривено, да би се нагледали лепоте њене. А рођаци и сви који је познаваху плакаху. Међутим оба старца уставши усред народа, положише руке на главу њену. А она плачући погледа на небо, јер јој се срце уздаше у Господа. Тада оба старца рекоше: „Када ми хођасмо по башти, ова жена уђе са две служавке, и затвори баштенска врата, и одасла служавке. И дође к њој младић, који се беше сакрио тамо, и леже с њом. А ми, налазећи се у углу баште и видећи такво безакоње, притрчасмо к њима и затекосмо их на делу, но младића не могасмо задржати, јер беше јачи од нас, и отворивши баштенска врата побеже. Али ову ми ухватисмо, и питасмо је: Ко беше тај младић? – Међутим она не хте да нам каже. О томе ми сведочимо“. – И поверова им скуп, као старешинама народним и судијама, и осуди Сузану на смрт.

Тада завапи Сузана громким гласом, и рече: Боже вечни, Ти знаш оно што је сакривено, и Теби је унапред познато све пре но што се збуде! Ти знаш да они лажно сведоче против мене, и ево ја умирем не учинивши ништа од онога што ови људи злобно измислише против мене“. – И услиши Господ глас њен.

Када Сузану вођаху на смрт, Бог подстаче Духом Светим младог јуношу, коме беше име Данило,

те он громким гласом викну: Чист сам ја од крви њене! – Тада се сав народ обрати к њему, и упита га: Шта значи та реч коју си рекао? – Данило онда ставши усред њих рече: Тако ли сте безумни, синови Израиљеви, те не испитавши ствар и не дошавши до истине о њој, ви осудисте кћер Израиљеву? Вратите се на судиште, јер ти старци лажно сведочише против ње.

И одмах се сав народ хитно врати, и старешине народне рекоше Данилу: Хајде, седни усред нас и објасни нам ствар, јер ти Бог даде старешинство. – И рече Данило народу: Раздвојте их подалеко једног од другог, и ја ћу их испитати. – А када их одвојише једног од другог, Данило призва једног од њих и рече му: Оматорели у злим данима! сада се обелоданише греси твоји које си чинио раније изричући неправедне пресуде: осуђивао си невине, а оправдавао си кривце. Међутим Господ Бог каже: невиног и праведног не убијај.[3] Зато, ако си видео ову жену, реци под каквим си је дрветом видео да разговара с тим младићем. – Он одговори: Под мастиковим дрветом. – Данило на то рече: Тачно си слагао на своју главу, јер ево ангео Божји, који је примио одлуку од Бога, расећи ће те напола. – Удаљивши овога, Данило нареди да му приведу другога старца, и рече му:

Племе Ханана, а не Јудино! тебе заведе лепота, и похота разврати срце твоје. Тако сте поступали ви са кћерима Израиљевим, и оне из страха живљаху с вама; али сада кћи Јудина не поднесе ваше безакоње. Хајде, кажи ми, под каквим си је дрветом видео да разговара с тим младићем. – Он одговори: Под зеленим храстом. – Данило му на то рече: Тачно си слагао на своју главу, јер ангео Божји с мачем чека да те расече напола, да би вас уништио.

Тада сав збор повика громким гласом и благослови Бога који спасава оне који се уздају у Њега, и устаде на оба старца, јер их Данило изобличи устима њиховим што су лажно сведочили. И поступише с њим по закону Мојсијеву: убише их, због страшног злоумишљаја њиховог против ближњега. И спасена би у тај дан крв невина. А Хелкија и жена његова прославише Бога због кћери своје Сузане заједно с мужем њеним Јоакимом и са свима рођацима, јер се не нађе у њој срамна ствар. Данило пак постаде велики пред народом од тога дана, и потом, због мудрости своје и због дарова Божјих што беху у њему.[4]

У то време цар Вавилонски Навуходносор рече Асфеназу, старешини својих дворјана, да доведе између заробљених синова Израиљевих, и од царскога рода, и од кнезова, младиће који су без

икаквог телесног недостатка, лепи по изгледу, и научени свакој мудрости и вешти знању и разумни и који могу стајати у царском двору, па да их учи књигама и језику Халдејском. И нареди цар да им се сваки дан даје храна са царске трпезе и од вина које он пије, да се хране три године, а потом да дворе цара. А међу њима беху од синова Јудиних Данило, Ананије, Мисаило и Азарија. И старешина над дворјанима промени им имена: Данилу даде име Валтасар, Ананији Седрах, Мисаилу Мисах, Азарији Авденаго. Данило, заједно са три друга своја, одлучи у срцу свом да не скврнави себе јелима са царске трпезе и вином, и стога замоли старешину дворјана да их не скврнави. И даде Бог Данилу те нађе милост и љубав у старешине над дворјанима, И рече старешина Данилу: Бојим се господара свога цара, који вам је одредио јело и пиће; јер кад цар види лица ваша лошија него у осталих младића, ваших врсника, бићу одговоран цару главом својом. – А Данило рече Амелсару, кога старешина дворјана постави над Данилом, Ананијом, Мисаилом и Азаријом: Огледај слуге своје за десет дана; нека нам се даје поврће да једемо и вода да пијемо. И онда нека нам се виде лица пред тобом и лица младићима који једу царско јело, па како видиш, онако чини са слугама својим.

И послуша их Амелсар, и огледа их за десет дана. А кад прође десет дана лица им дођоше лепша и једрија него у свих оних младића који се храњаху царским јелима. И узимаше Амелсар јело њихово и вино, и даваше им поврће. И даде Бог свој четворици младића знање и разум у свакој књизи и мудрости; а Данилу даде да разуме сваку утвару и снове. И кад прође време по коме цар беше рекао да их изведу, изведе их старешина дворјана пред Навуходносора. И говори цар с њима, и не нађе се међу свима ни један као Данило, Ананија, Мисаило и Азарија; и стајаху пред царем. И у свему чему треба мудрост и разум, за што их цар запита, нађе да су десет пута бољи од свих врача и звездара што их беше у свему царству његову.[5]

У другој години свога царовања Навуходносор усни сан, и узнемири му се дух и сан га прође. И нареди цар да сазову враче и звездаре и гатаре и Халдеје,[6] да кажу цару сан његов. И они дођоше и сташе пред царем. И рече им цар: Усних сан, н узнемири ми се дух; желим да дознам шта сам снио. А Хелдеји рекоше цару: Царе, да си жив довека! Испричај сан слугама својим, па ћемо ти казати шта значи. А цар одговори и рече Халдејцима: Заборавио сам; ако ми не кажете шта сам снио и шта значи, бићете исечени и куће ће се ваше претворити у

буњишта. Халдеји одговорише цару и рекоше: Нема човека на земљи који би могао казати цару то што иште; зато ни један цар ни кнез ни властелин није нигда искао тако што од врача или звездара или Халдејца. И што цар иште врло је тешко; нити има икога који би то могао казати цару осим богова, који не живе међу људима.

Цар се страховито разљути на то, и заповеди да се погубе сви мудраци Вавилонски. А кад изиђе заповест, те убијаху мудраце, стадоше тражити и Данила и другове да их убију. Тада се Данило обрати мудро Ариоху заповеднику стражарском, коме беше наређено убијати мудраце Вавилонске, и упита га због чега је цар издао тако грозну заповест. Ариох исприча све Данилу. Тада Данило отиде и замоли цара да му остави времена, па ће казати цару шта сан значи. Цар му испуни молбу, и Данило се врати кући својој, и исприча све друговима својим Ананији, Азарији и Мисаилу, да се моле за милост Богу ради те тајне, да не би и њих четворица погинули са осталим мудрацима Вавилонским. И би тајна откривена Данилу у ноћном виђењу, и Данило прослави Бога. Онда Данило отиде к Ариоху, кога цар беше одредио да погуби мудраце Вавилонске, и рече му: Не убијај мудраце Вавилонске; изведи ме пред цара

да кажем шта сан значи.

Ариох одмах изведе Данила пред цара, и рече му: Нађох човека између робља Јудина, који ће казати цару шта сан значи. А цар рече Данилу: Можеш ли ми казати сан који сам снио и шта значи? Данило одговори цару: Тајне о којима цар пита не могу казати цару ни мудраци ни звездари ни врачари ни гатари. Него има Бог на небу који открива тајне и јавља цару Навуходоносору шта ће бити у последње дане. Снисходљив према смирењу нашем, Он и нама откри сан твој; јер ја то сазнадох не помоћу неке изузетне мудрости своје него помоћу откривења милости Бога. Сан твој и што је видеела глава твоја на постељи твојој ово је: Ти, царе, на постељи својој размишљаше шта ће бити последице, ко ће царовати после тебе; и Онај који открива тајне показа ти шта ће бити. Ти, царе, виде ово: према теби стајаше кип велик, и светлост му силна, и страшан беше по изгледу. Глава томе кипу бејаше од чистог злата, прси и мишице од сребра, трбух и бедра од бакра, голени од гвожђа, а стопала које од гвожђа које од глине. Ти гледаше докле се камен не одвали од горе без посредништва руку, и удари у кип, у гвожђана и глинену стопала његова, и смрска их. Тада се све заједно размрска: и гвожђе и глина и бакар и сребро и злато; и постаде као

плева на гумну у лето; и ветар однесе све то, и не остаде ни трага од свега тога; а камен који размрска кип поста као гора велика и испуни сву земљу.

То је сан твој, царе! А он значи ово: златна глава – то си ти и цареви Вавилонски који беху пре тебе; сребро означава да ће након тебе настати друго царство, мање од твога;[7] после тога биће треће царство – бакарно, које ће владати по свој земљи;[8] затим ће доћи четврто царство, које ће бити тврдо као гвожђе, и као што гвожђе сатире и троши све, тако ће и оно све сатрти и поломити. А што си видео стопала и прсте које од кала лончарскога које од гвожђа, то значи да ће то царство бити раздељено, и нешто ће у њему бити јако а нешто трошно.[9] А у дане тих царева Бог Небесни подигнуће царство које се до века неће расути, и то се царство неће оставити другом народу; оно ће сатрти и укинути сва та царства; а само ће остати вавек. То царство биће духовно.[10] – Ето шта значи сан, и тумачење је верно.

Тада цар Навуходоносор паде на лице своје, и поклони се Данилу, и заповеди да му принесу даре и кад. И рече цар Данилу: Заиста ваш Бог је Бог над боговима и Господ над господима и Цар над царевима.. када ти је могао открити ову тајну. – И узвиси цар Данила, и даде му многе

велике дарове, и учини га господарем свој земљи Вавилонској и поглаварем над свима мудрацима Вавилонским. Исто тако, на Данилову молбу, цар одликова великим почастима другове Данилове: Седраха, Мисаха и Авденага, поставивши их над пословима земље Вавилонске.[11]

У осамнаестој години ропства Вавилонског цар Навуходоносор начини златан кип, коме висина беше шездесет лаката, а ширина шест лаката; и намести га у пољу Деиру у земљи Вавилонској. И посла цар Навуходоносор да саберу Кнезове, управитеље и војводе, старешине, ризничаре, судије, наставнике и све властеле, да дођу на свечано откривање кипа. И сабраше се сви, и стадоше пред кипом. А на том истом пољу Навуходоносор начини и пећ огњену ужарену ради погубљења оних који се не буду поклонили његовом царском наређењу. Тада гласник повика иза гласа: Народи, племена и језици, вама се објављује: кад чујете рог, свирале, китаре, гусле, псалтире, певање и свакојаке свирке, нападајте и поклоните се златноме кипу, који постави цар Навуходоносор. А ко не падне и не поклони се, онај час биће бачен у пећ огњену ужарену.

Зато када људи чуше рог, свирале, китаре, гусле и свакојаке свирке, попадале сви народи,

племена и језици, и поклонише се златноме кипу. А неки Халдеји тај час дођоше и тужише цару Ананију, азарију и Мисаила, рекавши: Боговима твојим, царе, они не служе, и златном кипу који си поставио не клањају се. – Тада цар призва оптужене и упита их, је ли истина што говоре о њима. А они одговорише: Бог наш коме ми служимо, може нас избавити из пећи огњене ужарене, и избавиће нас из твојих руку, царе. А и кад Он то не би учинио, знај, царе, да боговима твојим нећемо служити, нити ћемо се поклонити златноме кипу који си поставио. Тада се Навуходносор напуни гњева и заповеди да се ужари пећ седам пута већма него што беше обичај. Притом цар нареди најјачим људима у војсци својој да окују Ананију, азарију и Мисаила, и да их баце у пећ огњену ужарену. Војници извршише наређење: оковаше их у плаштovima њиховим и у обући и под капама, и у свему оделу њихову, па их бацише у пећ огњену ужарену. При томе извршиоце наређења уби пламен огњени пошто пећ беше страховито ужарена. А ова три мужа: Ананија, азарија и Мисаило, оковани падоше усред пећи огњене ужарене. И не само што не доживеше никакву повреду, него устадоше и хођаху усред пламена, славећи Бога и благосиљајући Господа. Међутим цареве слуге не престајаху распаљивати пећ

нафтом, смолом, кучином и суварцима; и дизаше се пламен над пећи четрдесет девет лаката; и сукташе, и сагоре оне Халдеје које нађе око пећи. Ангео пак Господњи сиђе у пећ, и избаци пламен огња из пећи, и учини те у средини пећи ћарлијаше свеж ветрић; и огањ их се најмање не косну, нити их повреди, нити узнемири. Тада ова три мужа, као једним устима, запеваше у пећи, благосиљајући и славећи Бога: „Благословен си Господе Боже отаца наших, слављен и преузвишен вавек“...[12]

Цар Навуходосор, чувши да они певају, препаде се, и брже уставши рече својим велможама: Не бацисмо ли у пећ три човека окована? Они одговорише цару: Да, царе. На то рече цар: Ено, видим четири човека одрешена где ходе посред огња и није им ништа, и четврти као да је Син Божји. – Тада приступи Навуходосор к вратима пећи, огњем ужарене, и рече: Седраше, Мисаше и Авденаго, слуге Бога Вишњег, изидите и ходите. – И Седрах, Мисах и Авденаго изидоше исред огња. И сабраше се кнезови и управитељи и војводе и већници цареви, и видеше те људе да их сила огња не потчини себи, нити им се коса на глави спали, нити им се одело промени, нити задах од огња приону за њих. И поклони се пред њима цар

Богу, и рече: Да је благословен Бог Седрахов, Мисахов и Авденагов, који посла Ангела Свога и избави слуге Своје, које се у Њ поуздаше. Зато ево издајем заповест: да се сваки, ма из ког народа и племена и језика био, који би похулио на Бога Седрахова, Мисахова и Авденагова, исече на комаде и кућа му се поруши, јер нема другог Бога који може тако избавити.

После тога цар обасу великом чашћу Три Младића, узвисивши их над свима и удостојивши их старешинства над свима Јеврејима што беху у његовом царству.[13]

Међутим Навуходносор, благујући на престолу свом, веома се погорди, и након неког времена опет усни сан који му предсказиваше његов пад и смирење. У том ону виде он дрво усред земље. Дрво беше велико и јако, и висина му досезаше до неба, и виђаше се до краја све земље. Лишће му беше дивно и род обилат, тако да би се сви могли прихранити њиме; звериње пољско одмараше се у хладу његову, и на гранама његовим становаху птице небеске, и од њега се хранише свако тело. И гле, сиђе с неба Стражар и Светац; повика јако и рече овако: „Посеците то дрво, и окрешите му гране, и покидајте му лишће, и разметните му род; нека побегну звери испод њега и птице с грана његових; али пањ са жилама оставите му у

земљи, и нека он, у оковима гвозденим и усред траве пољске, освежује себе росом небеском, и нека борави са зверињем у трави земаљској; срце човечије нека му се промени, и срце животињско нека му се да, и седам времена нека прође преко њега“.

Овај сан узнемири цара Навуходносора, и он поново сабра све мудраце Вавиланске, звездаре и гатаре, исприча им свој сан и затражи од њих да му објасне шта он значи. Али му ни један од њих не умеде објаснити сан, док Навуходносор не призва Данила, на коме почиваше Свети Дух Божји. Чувши царев сан и размисливши у себи, Данило рече цару: Господару, нека овај сан буде твојим ненавидницима, и значење његово непријатељима твојим. Дрво што си видео, то си ти, царе, који си велик и силан, и величина је твоја висока и досеже до неба и власт твоја до крајева земаљских. Но ускоро ћеш изгубити царство: бићеш прогнан између људи, и проводићеш живот са зверима пољским, и храниће те травом као вола, и роса ће те небеска квасити, и седам ће времена проћи преко тебе докле познаш да Вишњи влада царством људским и даје га коме хоће. А што је наређено да се остави пањ са жилама од дрвета, то значи царство ће ти бити враћено када познаш да небеса владају. Зато, царе, нека ти је

угодан савет мој: искупи грехе своје правдом и
безакоња своја милостињом према невољнима,
еда би ти Бог опростио грехе.

Тако протумачи свети Данило сан цару. И зби се
све што он рече. Јер пошто прође дванаест
месеца, ходећи по царском двору у Вавилону
цар рече: Није ли ово Вавилон велики што га ја
сазидах јаком силом својом да је столица царска
и слава величанства мога.

Ове речи још беху у устима цару, а глас дође с
неба: „Теби се говори, царе Навуходносоре:
царство се узе од тебе! И бићеш прогнан између
људи, и живећеш са зверињем пољским, и
храниће те травом као вола, и седам ће времена
проћи преко тебе докле познаш да Вишњи влада
царством људским и даје га коме хоће“.

И тог часа испуни се ова реч на Навуходносору:
ум му се помрачи, и он полуде; зато га у ланце
оковаше; и пошто мира немаше под кровом
дворца њега оставише под отвореним небом; и
би прогнан између људи, и јеђаше траву као во,
и роса му небеска квасијаше тело, те му коса
нарасте као перје у орла и нокти као у птице. А
по истеку седам година, у току којих нико не
смејаше примити његово царство,
Навуходносор подиже очи своје к Небу, и ум му
се поврати; и благослови он Вишњега, и похвали
и прослави Вечноживога, чија је власт вечна и

чије је царство из нараштаја у нараштај. „И сви становници земаљски ништа нису према Њему, – размишљаше цар, – и Он ради што хоће с војском небеском и са становницима земаљским, и нема никога да би му руку оставио и рекао му: шта радиш?“ У то време цар се поврати своме уму, и на славу царства његова врати му се величанство и пређашњи углед његов; и дворани његови и велможе потражише га, и утврди се он у царству свом, и величанство се његово још више повећа.[14]1

И живљаше Навуходносор хвалећи, величајући и славећи Цара Небеснога. Царова он свега четрдесет три године, и умре у миру. По смрти Навуходносора царство Вавилонско наследи његов син Евилмеродах. Он ослободи тамнице заробљеног цара Јудејског Јехонију, држаног тамо у оковима. И беседова с њим пријатељски, и даде му престо виши од престола царева који беху код њега у Вавилону; и промени му тамничке хаљине, и он свагда обедоваше с њим, у све дане живота свога.[15]

По смрти Евилмеродаха зацари се Навуходносоров зет Набонид, који учини својим сацарем сина свог Валтазара. За царовања његова пророк Данило се удостоји многих виђења, у којима му под видом разних звери би указано на потоње царе и царства,

на Антихриста, на свршетак света, и на Страшни суд.

„Видех, – каже Данило, – да се поставише престоли, и Стари данима седе: одело му беше бело као снег, и коса на глави као чиста вуна; престо му беше као пламен огњени, точкови му као разбуктали огањ. Огњена река излажаше и тецијаше испод Њега; хиљаде хиљада служаше му, и хиљаде хиљада стајаху пред њим; суд седе, и књиге се отворише“.[16]

И друга страшна и ужасна откривења виде Данило; о томе се довољно пише у његовој књизи.

Једном цар Валтазар приреди велику гозбу хиљади велможа својих, и пијаше вино пред њима. Окусивши вина Валтазар заповеди да се донесу судови златни и сребрни, које дед његов Навуходоносор беше однео из храма

Јерусалимског, те да из њих пију цар и велможе његове, и жене његове, и наложнице његове. И донесоше судове златне и сребрне, и пијаху из њих цар и велможе његове, жене његове и наложнице његове. Пијаху вино, и хваљаху богове златне и сребрне и бакарне и железне и дрвене и камене; а Бога Вечнога, који има власт над њима, не прославише. У тај час изидоше прсти руке човечје, и писаху према светњаку по окреченоме зиду царскога двора, и цар виде

руку која писаше. Тада се промени лице цару, и мисли га његове узнемирише, и појас се око њега распаса, и колена му удараху једно о друго. Повика цар иза гласа, те доведоше звездаре, Халдеје и гатаре; и рече цар мудрацима Вавилонским: „Ко прочита ово писмо и објасни ми шта значи, тај ће бити обучен у скерлет, и носиће златан ланчић о врату, и биће трећи господар у царству“.[17]

Тада приступише сви мудраци цареви, али не моглоше прочитати писма нити објаснити цару шта значи. Због тога се цар Вавилонски врло узнемири и лице му се сасвим измени; и велможе се његове препадоше. Ради тога у палату где беше гозба дође царица – баба Валтазарова а жена Навуходносорова, и исприча цару о Данилу, како он има у себи Духа Божија, и како га је цар Навуходносор у своје време поставио за главара свима мудрацима, врачарима, звездарима, Халдејима и гатарима, због његове велике памети и мудрости и умења тумачити снове и виђења и размршивати замршене ствари.

Тада би доведен Данило пред цара, и цар му рече: Јеси ли ти Данило, један између заробљених синова Јудејских, које дед мој цар Навуходносор доведе из Јудеје? Чух за тебе да је Дух Божји у теби, и светлост и разум и

мудрост велика да се нађе у тебе. Стога прочитај ми написано на зиду прстима невидљиве руке и кажи ми шта значи; а то не могоше учинити многи мудраци, звездари и гатари. Ако дакле можеш прочитати ово писмо и казати ми шта значи, бићеш обучен у скерлет, и златан ланчић носићеш о врату, и бићеш трећи господар у царству моме.

Тада одговори Данило и рече цару: Дарови твоји нека теби, и почести своје подај другоме; а написано прочитаћу цару, и протумачићу шта значи. – Рекавши то цару, свети Данило најпре спомену цару деда његовог Навуходносора како он због гордости би кажњен од Бога: изгуби обличје људско, би прогнан од људи, и храњаше се травом. Затим Данило изобличи цара Валтазара, говорећи му: А ти, Валтазаре, ниси понизио срце своје премда си знао све ово. Него си се подигао на Господа небескога, и судове дома његова оскврнисте пивши вино из њих, ти и велможе твоје и жене твоје и наложнице твоје. Поред тога ти похвали богове сребрне и златне, бакарне и железне, дрвене и камене, који не виде нити чују нити разумеју; и не прослави Бога, у чијој је руци душа твоја и сви путеви твоји.

Пошто тако изобличи цара, Данило се окрену напису на зиду и поче га читати. А беше

написано ово: „Мене, Текел, Уфарсин“. Ове речи Данило протумачи овако: „Мене“ значи: изброји Бог царовање твоје и одреди му крај: „Текел“: измерен си на мерила и нашао си се врло лак; „Уфарсин“: подели се царство твоје, и даде се Мидијанима и Персијанима.

Чувши то, цар обасу Данила почастима као што обећа, иако беше узнемирен због тужног предсказања. Валтазар заповеди, те обукоше Данила у скерлет, и метнуше му златан ланчић око врата; и цар објави за Данила да је он трећи господар у његовом царству.

И зби се Данилово предсказање: исте те ноћи би убијен цар Вавилонски Валтазар, а Дарије Медијанин, заједно са Киrom Персијским, преузе царство; а беше му шездесет две године. [18]

У време свога царовања Дарије постави у своме царству сто двадесет сатрапа да буду над свим царством; а над њима постави три старешине, од којих један беше Данило; сатрапи су били дужни подносити извештаје овим старешинама, да не би оптерећивали цара. Данило превазилажаше и старешине и сатрапе, јер у њему беше велик дух и цар мишљаше да га постави над свим царством својим. Тада и старешине и сатрапи гледаху да пронађу неку кривицу у Даниловом управљању царством; али не могаху наћи никакву погрешку ни ману, јер

Данило беше веран. Тада рекоше ти људи: Нећемо наћи против Данила ништа, ако не нађемо што против њега у закону Бога његова. Онда те старешине и сатрапи предстадоше цару и рекоше му овако: Царе Дарије, да си жив до века! Све старешине у царству твоме, намесници и сатрапи, саветници и војводе договорише се да се донесе царска одлука и оштра наредба: ко се у току тридесет дана буде молио ма коме богу или човеку, осим теби, царе, тај да се баци у јаму лавовску. Зато, царе, донеси таку одлуку и напиши наредбу, да буде неизменљива као закон Мидијски и Персијски, и да се не сме нарушити.

Цар Дарије, не увидевши лукаву намеру њихову, донесе одлуку и издаде наредбу. А Данило кад дознаде да је наредба издата, отиде кући својој, где бејашу отворени прозори у његовој соби према Јерусалиму, и он трипута на дан падаше на колена и мољаше се и хвалу даваше Богу своме, као што он то чињаше и раније. А они људи, тајно мотрећи на Данила, нађоше га где се моли и клања Богу своме. Па отидоше и рекоше цару: Ниси ли, царе, издао наредбу, да сваки, који се у току тридесет дана буде молио ма коме богу или човеку осим теби, царе, буде бачен у јаму лавовску? Цар одговори и рече: Сасвим је тако, а закон Мидијски и Персијски је

непроменљив. – Тада они рекоше цару: Данило, један од заробљених синова Јудејских, не хаје за тебе, царе, ни за наредбу коју си издао, него се моли трипута на дан својом молитвом.

Чувши то цар се веома ожалости, и науми у срцу свом да избави Данила, и све до заласка сунца труђаше се да га избави. Но тужиоци Данилови приступише цару и рекоше му: Знај, царе, да је закон у Медијана и Персијана да се никака забрана и наредба, коју изда цар, не мења.

Тада цар нареди те доведоше Данила и бацише га у јаму лавовску; притом цар рече Данилу: Бог твој, коме ти без престанка служиш, нека те избави. – И донесоше огроман камен и метнуше јами на врата, и цар га запечати својим прстеном и прстеном својих велможа, да непријатељи Данилови не би нешто горе приредили Данилу, јер он имаше мање поверења у зле људе него у крвожедне зверове. Затим цар отиде у свој двор, и леже без вечере не допустивши да му се ишта донесе од хране; и сан побеже од њега. А Бог затвори уста лавовима, и они не дарнуше Данила.

Сутрадан цар устаде ујутру рано и отиде брже к јами лавовској, и викну громким гласом: Данило, слуго Бога живога, Бог твој, коме служиш без престанка, узможе ли те избавити од лавова? Данило рече цару: Царе, да си жив до

века! Бог мој посла Ангела Свога и затвори уста лавовима, те ми не наудише, јер се нађох чист пред Њим, а и пред тобом, царе, не учиних зла. – Цар се веома обрадова томе, и заповеди да изведу Данила из јаме. И извадише Данила из јаме, и не нађе се повреде на њему, јер верова Богу своме. И нареди цар, те доведоше људе који беху оптужили Данила, и бацише у јаму лавовску њих, децу њихову и жене њихове; и још не дођоше на дно јами, а лавови их зграбише и све им кости потрше.

После тога цар Дарије написа свима народима и племенима и језицима што живљаху у свој земљи: „Мир да вам се умножи; Од мене се издаје ова заповест: да се у свакој области царства мога свак боји и страши Бога Данилова, јер је Бог живи и вечни, и царство се његово неће расути, и власт је његова бескрајна. Он избавља и спасава, и чини знаке и чудеса на небу и на земљи; Он избави Данила од силе лавовске“.

И бејаше Данило у превеликој части код цара Дарија као нико други, и цар га имађаше као свог најприснијег пријатеља. Такође у великој части код цара беху и три друга Данилова: Ананије, Азарије и Мисаил.[19]

Јеврејски историчар Јосиф Флавије пише о Данилу да је он, као први великодостојник, имао

велику власт у царству Персијском, и да је у граду Екбатани[20] подигао знамениту кулу, која у времену споменутог историчара, након неколико стотина година после зидања, изгледа нова, као да је овог часа сазидана. У тој кули сахрањиваху се цареви Мидијски и Персијски; а чување куле беше поверено једноме од јеврејских свештеника.

После цара Дарија свети Данило бејаше такође у великој части и код цара Кира, јер га Кир учини најприснијим сарадником својим и посредником у народу. И живљаше Данило заједно са царем, и беше славнији од свих пријатеља његових.

Бејаше у Вавилоњана идол, по имену Вил,[21] коме они сваки дан приношаху по двадесет великих мера пшеничног брашна, четрдесет оваца, и вина шест мера. И цар га веома почитоваше, и одлажаше сваки дан да му се поклони; А Данило се клањаше Богу своме. И упита цар Данила: Зашто се ти не клањаш Вилу? – Он одговори: Зато што се не клањам идолима који су начињени рукама људским, него се клањам живоме Богу који је створио небо и земљу и влада над свима и над свачим. – Цар га упита: Не изгледа ли ти да је Вил живи Бог? Зар не видиш колико он једе и пије сваки дан? – Данило осмехнувши се рече:

Не обмањуј себе, царе, јер је он изнутра иловача

а споља бакар, и никада он нити што поједе нити што попи.

Тада цар, разгњевивши се, призва своје жреце и рече им: Ако ми не кажете ко сву ту храну једе, бићете побијени. Ако ми пак докажете да њу једе Вил, онда ће Данило бити убијен зато што изговори хулу на Вила. – На то Данило рече цару: Нека буде по речи твојој. – А Вилових жречева беше седамдесет, осим жена и деце. И оде цар с Данилом у храм Вилов, и рекоше жреци Вилови: Ево, ми ћемо изаћи из храма, а ти, царе, постави јело и вино, па закључај врата и запечати их својим прстеном. И када сутра дођеш и не нађеш да је Вил појео све, онда нека ми будемо побијени, или Данило који је слагао и оклеветао нас.

Рекавши то жречеви беху потпуно спокојни, пошто су под трпезом били начинили потајни подземни ходник и улаз, којим су свагда долазили и поједали храну. И кад они изиђоше, и цар постави храну пред Вилом, Данило нареди слугама својим те донесоше пепео и посуше њиме сав храм у присуству само цара; онда изишавши закључаше врата, запечатише их царевим прстеном, па отидоше. А жреци, по обичају свом, дођоше ноћу са женама својим и децом, и све поједоше и попише.

Сутрадан порани цар, и Данило с њим. И упита

цар: Јесу ли читави печати, Данило? – Читави су, царе, – одговори Данило. И чим се отворише врата, цар баци поглед на трпезу и ускликну громким гласом: Велики си, Виле!; и нема у теби ни какве преваре! – А Данило, осмехнувши се, задржа цара да не улази унутра, и рече му: Погледај на под и расмотри чије су ово стопе. – Цар одговори: Ово су стопе људи, жена и деце. И разгњевивши се, цар нареди те похватише жречеве и њихове жене и децу, и они показаше потајни ходник и врата, којима су долазили и поједали што се налазило на трпези. Тада цар нареди те их побише, а Вила предаде Данилу, и Данило га разби, и храм његов разори.[22]

Бејаше на том месту велика аждаја, и Вавилоњани је почитоваху. И рече цар Данилу: Еда ли ћеш и за аждају ову рећи да је бакар? Ето, она је жива, и једе и пије; ти не можеш рећи да овај бог није жив; зато, поклони му се. – Данило рече: Господу Богу моме поклањам се, јер је Он Бог живи. Но ти, царе, дај ми дозволу, и ја ћу убити аждају без мача и без штапа. – Цар одговори: Дајем ти дозволу. – Тада Данило узео смолу, маст и вуну, укува их заједно, па начини од тога грудву, и баци је у уста аждаји; ова је поједе, и препуче. И рече Данило: Ето ваше светиње!

Но када Вавилоњани чуше за то, силно

узропташе и устадоше против цара, и рекоше: Цар постаде Јеврејин: разби Вила, уби аждају, поби жречеве. – И дошавши к цару, рекоше му: Предај нам Данила, иначе ћемо убити тебе и дом твој. – И када цар виде да они упорно настојавају на томе, он би принуђен да им преда Данила. А они га бацише у јаму лавовску. И он проведе тамо шест дана. У јами пак налажаху се седам лавова, и даваху им сваки дан по два телета и по две овце. Но овом приликом не дадоше им уобичајену храну, да би они појели Данила. Међутим Бог затвори уста лавовима, као и раније; и Данило борављаше с њима у јами као са кротким јагањцима.

У Јудеји пак бејаше пророк Авакум: Он скува чорбу, удроби хлеб у њу, и понесе жетеоцима на њиву. Но Ангео Господњи рече Авакуму: Однеси тај обед што имаш у Вавилон к Данилу у јаму лавовску. – Авакум рече: Господине, Вавилон никада видео нисам, и јаму не знам. – Тада га Ангео Господњи ухвати за теме, и држећи га за косу постави га у Вавилону изнад јаме силом духа свога. И викну Авакум говорећи: Данило! Данило! узми обед који Бог посла теби. – И рече Данило: Ти се опомену мене, Боже, и не остави оне који Те љубе. – И устаде Данило, и једе. А Ангео Божји у трен ока постави Авакума на његово место.

У седми дан дође цар да ожали Данила. И пришавши к јами он завири у њу, и гле, угледа Данила где седи у њој. И кликну цар громким гласом, и рече: Велики си, Господе, Боже Данилов, и нема другога осим Тебе! – И нареди цар те извадише Данила из јаме, а виновнике његовог страдања бацише у јаму, и лавови их тог часа поједоше у присуству Даниловом. [23] Данило и три пријатеља његова доживеше дубоку старост.

Свети Кирил Александријски, и неки други, пишу да по смрти Навуходносора и осталих царева, код којих Данило и његови пријатељи беху у части, настаде други цар, по имену Камбиз. [24] Дознавши за веру њихову, он их изведе на испитивање. Но када га они изобличише због његовог зловерја, он нареди да се одсече глава најпре Ананији. Азарија пак рашири свој огртач, и прими на њ одсечену главу Ананијину. А одсечену главу Азаријину прими Мисаил. Главу пак Мисаилову, подметнувши свој огртач, прими Данило. Напослетку, одсекоше главу и Данилу. Повестује се да по посечењу њиховом свачија глава се прилепи к своме телу, и Ангео Господњи, узевши тела светих, однесе их на гору Гевал, [25] и тамо она бише положена под камен. Након пак четири стотина година, у дан васкрсења Господа

нашег Исуса Христа, васкрснуше и они заједно са неким другима, и јавише се многима, па опет уснуше. [26] А свети Оци одредише да се спомен њихов празнује на седам дана пред Христово Рођење, пошто и они беху из племена Јудина, из кога и Спаситељ наш води Своје порекло по телу, те се на тај начин јавља као сродник по телу ових светитеља.

Молитвама ових светитеља нека устроји у миру живљење наше Христос Бог наш, коме слава са Оцем и Светим Духом вавек. Амин. [27]

НАПОМЕНЕ:

[1] Новуходоносор – син Набополасара, цар Вавилонски од 607. до 564. пре Христа.

[2] Данил. 13, 5.

[3] 5. Мојс. 25, 1

[4] Овај догађај са Сузаном описан је у: Данил. 13, 1-64.

[5] Дан. 1, 3-20.

[6] Све су ово разни називи за људе мудре и учене, који су поседовали знања дубока и опширна, нарочито знање о тајним силама природе, свештеним писменима- јероглифима, као и знања из области астрономије и медицине. Помно су изучавали природу, мотрили небеске појаве, тумачили снове, одгонетали будућност.

Већином су ти људи били и жречеви. Понеки су од њих тој својој учености додавали и ниске жеље користољубља.

[7]Реч је о Мидиско-Персијском царству.

[8]Мисли се на Македонско царство.

[9]Разуме се Сиро-Египатско царство.

[10]Камен, који се одвали од горе без посредништва руку и разби кип, јесте, по учењу Цркве, Христос, Син Божји, који ће се родити од Чисте и Неудате Дјеве, без мужа. Он ће срушити сва времена царства, и основати Царство духовно и вечно.

[11]Дан. 2, 1-5. 10-19. 24-36. 38-49.

[12]Ова хвалебна песма налази се у истој књизи пророка Данила: 3, 50. -90. Та песма служи као основ 7. и 8. песме црквених канона. Доживљај Три Света Младића у пећи Вавилонској објашњава се у богослужбеним песмама Православне Цркве као праобраз нетљеног боравка Спасовог у гробу. Стога се трећа глава из књиге пророка Данила и чита на вечерњу Велике Суботе.

[13]Дан. 3, 1-8. 17-24. 46-52. 91-97.

[14]Дан. 4, 7-13. 17-19. 22-36.

[15]4. Цар. 25, 27-30; Јерем. 52, 31-34.

[16]Дан. 7, 9-10.

[17]Тојест први после царева: Набонида и Валтазара.

[18]Дан. 5, 1-10. 13-17. 23-31

[19]Дан. 6, 1-28.

[20]Екбатана – главни град Мидије и летње боравилиште персијских, а касније парћанских царева. Град је био веома стародреван, чувен по своје утврђеном замку и необичној раскоши.

[21]Вил или Бел (Феничански: Ваал) – име главног Вавилонског бога сунца.

[22]Дан. 14, 2-22.

[23]Дан. 14, 23-42.

[24]Камбиз – цар Персијски, син Кира (529-522. год.), одликовао се свирепошћу.

[25]Гевал – гора у племену Јефремовом, па северној страни града Сихема.

[26]Мт. 27, 52-53.

[27]Света царица Јелена пренела мошти светог пророка Данила у Цариград и положила их близу цркве светог Романа. Гроб његов до сада показују у Сузи, престоници Персијског царства; њега почитују чак и незнабошци.

